

بسمه تعالی

نظام بودجه در اقتصاد ایران

مؤلفان:

مهدی شهری

(دانشیار دانشگاه دریانوردی و علوم دریایی چابهار)

مهدی شهرکی

(استادیار دانشگاه دریانوردی و علوم دریایی چابهار)

سیمین قادری

(استادیار دانشگاه دریانوردی و علوم دریایی چابهار)

انتشارات ارسطو

(چاپ و نشر ایران)

۱۳۹۶

سرشناسه : صفدری، مهدی، ۱۳۴۳ -
 عنوان و نام پدیدآور : نظام بودجه در اقتصاد ایران / تالیف مهدی صفدری،
 مهدی شهرکی، سیمین قادری.
 مشخصات نشر : مشهد: ارسطو، ۱۳۹۶.
 مشخصات ظاهری : ۵۰۰ ص.: مصور، جدول، نمودار.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۲-۲۰۰-۳
 وضعیت فهرست نویسی : فیفا
 یادداشت : کتابنامه: ص. ۴۸۳ - ۴۹۵.
 موضوع : بودجه‌ریزی -- ایران
 Budget process -- Iran
 موضوع : بودجه
 شناسه افیس : شهرکی، مهدی، ۱۳۶۱ -
 شناسه افزوده : قادری، سیمین، ۱۳۶۱ -
 رده بندی کنگره : ۳۹۶ / ۷ ص / HJ2154/4
 رده بندی دیویی : ۳۵۲.۹۰۹۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۴۰۸۲۶۹۳

نام کتاب : نظام بودجه در اقتصاد ایران
 مولفان : مهدی صفدری - مهدی شهرکی - سیمین قادری.
 ناشر : ارسطو (با همکاری سامانه اطلاع رسانی - پ و نشر ایران)
 تیراژ : ۱۰۰۰ جلد
 نوبت چاپ : اول - ۱۳۹۶
 چاپ : مدیران
 قیمت : ۴۰۰۰۰ تومان
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۲-۲۰۰-۳
 تلفن های مرکز پخش : ۳۵۰۹۶۱۴۵ - ۳۵۰۹۶۱۴۶ - ۵۱
www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

چاپ و نشر ایران

فصل اول: کلیات بودجه

۱-۱	مقدمه	۱۳
۲-۱	واژه شناسی کلمه بودجه	۱۴
۳-۱	تعریف بودجه	۱۴
۴-۱	دیدگاه های بودجه	۱۸
۵-۱	اهمیت بودجه	۱۹
۶-۱	چارچوب رده بندی دولتی	۱۹
۷-۱	خصوصیات بودجه دولتی	۲۰
۸-۱	تفاوت بین بودجه ریز، دولتی با بودجه ریزی خصوصی	۲۱
۹-۱	فنون و قواعد بودجه ریزی	۲۲
۱۰-۱	خصوصیات مهم بودجه در سراسر دنیا	۲۳
۱۱-۱	دولت و سیر تحولات وظایف آن	۲۳
۱۲-۱	نظریه های اقتصادی درباره نقش دولت	۲۵
۱۳-۱	وظایف دولت	۲۷
۱۴-۱	نقش های بودجه	۲۹
۱۵-۱	رابطه بین بودجه و برنامه ریزی	۳۱
۱۶-۱	نقش بودجه در تعادل اقتصادی	۳۲
۱۷-۱	مزایای بودجه ریزی	۳۵
۱۸-۱	نیاز به بودجه بندی در سازمانها	۳۶
۱۹-۱	موارد استفاده از بودجه	۳۶
۲۰-۱	نظریات مرتبط با بودجه	۴۳
۲۱-۱	عناصر اصلی تشکیل دهنده بودجه	۴۴
۲۲-۱	بودجه بندی و حسابداری بخش عمومی	۴۶
۲۳-۱	مبانی مورد استفاده در بودجه بندی	۴۶
۲۴-۱	تاریخچه بودجه در جهان	۴۷
۲۵-۱	تاریخ تحول بودجه در ایران	۴۸
۲۶-۱	کندوکاوی در بودجه ایران	۵۴
۲۷-۱	برخی تعاریف و مطالب مرتبط با بودجه	۵۵

فصل دوم: اصول بودجه

۶۰	۱-۲ مقدمه
۶۰	۲-۲ فلسفه وجودی بودجه
۶۱	۳-۲ اصول بودجه

فصل سوم: تهیه و تنظیم لایحه بودجه

۷۹	۱-۳ مقدمه
۷۹	۲-۳ مراحل تهیه و تنظیم و پیشنهاد لایحه بودجه
۷۹	۱-۱-۱ صدور بخشنامه بودجه
۸۱	۱-۱-۲ بخشنامه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور
۸۷	۱-۱-۳ دستگاه های اجرایی ملی و محلی
۹۰	۲-۲-۳ تهیه و تنظیم بودجه در دستگاه های اجرایی
۹۰	۱-۲-۲-۳ تهیه و تنظیم بودجه در ترانه ها و مؤسسات دولتی
۱۰۰	۲-۲-۲-۳ چگونگی تهیه و تنظیم بودجه شرکت های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت
۱۰۲	۳-۲-۳ تصویب در هیات وزیران
۱۰۵	۳-۳ لایحه بودجه

فصل چهارم: تصویب بودجه

۱۰۹	۱-۴ مقدمه
۱۰۹	۲-۴ بودجه و دموکراسی
۱۱۲	۳-۴ ضرورت ها و دلایل تصویب لایحه بودجه کل کشور: مجلس شورای اسلامی
۱۱۳	۴-۴ ویژگی های تصویب لایحه بودجه کل کشور
۱۱۵	۵-۴ مجلس و بودجه
۱۱۷	۶-۴ نحوه بررسی و تصویب بودجه کل کشور
۱۳۴	۷-۴ مباحث خاص در ارتباط با تصویب بودجه
۱۳۶	۸-۴ تصویب بودجه در شرکت های دولتی
۱۳۶	۹-۴ جمع بندی

فصل پنجم: اجرای بودجه

۱۴۱	۱-۵ مقدمه
۱۴۱	۲-۵ اهمیت اجرای بودجه

۱۴۲		۱۳-۵ اجرای بودجه
۱۴۳		۱-۳-۵ گام اول: ابلاغ بودجه
۱۴۴		۲-۳-۵ گام دوم: تبادل موافقت نامه برنامه و فعالیت ها
۱۵۱		۳-۳-۵ تخصیص اعتبار
۱۵۴		۴-۳-۵ مراحل تفصیلی اجرای بودجه (براساس نوع دوم تقسیم بندی)
۱۵۶		۴-۵ تسهیلات قانونی در پرداخت هزینه ها
		فصل ششم: نظارت بر بودجه
۱۶۳		۱-۶ مقدمه و اهمیت نظارت بر بودجه
۱۶۴		۲-۶ اهداف نظارت
۱۶۶		۳-۶ نظارت بر بودجه در ایران
۱۷۹		۴-۶ وظایف دستگاه های اجرایی در پایان سال مالی
۱۸۲		۵-۶ تفریح بودجه سال ۱۳۷۰
		فصل هفتم: طبقه بندی بودجه ای
۱۸۷		۱-۷ مقدمه
۱۸۷		۲-۷ اهداف طبقه بندی
۱۹۰		۳-۷ انواع طبقه بندی بودجه ای
۱۹۲		۴-۷ طبقه بندی درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار
۱۹۹		۵-۷ طبقه بندی هزینه ها
۲۱۴		۶-۷ طبقه بندی عملیات
۲۲۵		۷-۷ طبقه بندی سازمانی
۲۳۵		۸-۷ طبقه بندی اقتصادی
		فصل هشتم: روش های پیش بینی درآمدها و هزینه ها
۲۴۷		۱-۸ مقدمه
۲۴۷		۲-۸ پیش بینی درآمدها
۲۴۸		۱-۲-۸ روش سال ماقبل آخر
۲۴۹		۲-۲-۸ روش حد متوسط ها
۲۵۰		۳-۲-۸ روش پیش بینی مستقیم
۲۵۰		۴-۲-۸ روش سنجیده منظم
۲۵۱		۳-۸ برآورد هزینه ها

۲۵۲	۸-۳-۱ بودجه متداول (سنتی).....
۲۵۶	۸-۳-۲ بودجه ریزی افزایشی.....
۲۵۹	۸-۳-۳ بودجه برنامه ای.....
۲۶۴	۸-۳-۴ بودجه عملیاتی.....
۲۶۷	۸-۳-۵ بودجه ریزی به روش نظام برنامه ریزی، طرح ریزی و بودجه ریزی ^۱ (طرح و برنامه).....
۲۷۰	۸-۳-۶ بودجه ریزی بر مبنای صفر (Z.B.B).....
۲۷۴	ضمایم و پیوستها:
۲۷۴	الف) دایره بندی بودجه منابع و مصارف.....
۲۸۹	ب) قانون محاسبات عمومی کشور.....
۳۶۶	ج) قانون دیوان محاسبات کشور.....
۴۵۲	د) قانون برنامه ریزی بودجه کشور.....
۴۸۳	منابع و مأخذ.....

پیش گفتار:

بودجه و بودجه بندی اساساً با پیدایش دولتها همراه بوده است. در ایران باستان نیز بودجه بندی سابقه طولانی دارد. بودجه به شکل متداول با پیدایش حکومت مشروطه متولد شد و نقش قوای سه گانه حکومتی در فرایند بودجه مشخص گردید. سیاستهای پولی و مالی که از طریق بودجه اعمال می گردد به عنوان یک ابزار مهم برای دولتها است که ضمن کنترل شاخص های اقتصادی، برنامه ها و سیاستهای خود را محقق کنند.

این کتاب در هشت فصل تهیه شده است. در ابتدای هر فصل مطالب مهمی که باید مورد توجه خواننده قرار گیرد ذکر و بعد آن سؤالاتی برای فهم بهتر مطالب ارایه شده است. با این روش ضمن استنباط شدن دقیق اهداف آن فصل، خواننده به دنبال بهترین جواب برای پرسشهای مطرح شده می باشد. در فصل اول کلیات و ویژگیهای بودجه ارایه شده است. در این فصل انواع و وظایف دولت و نحوه اجرای آن ها، نظریه های اقتصادی مرتبط با نقش دولت، موارد استفاده و عناصر اصلی تشکیل دهنده بودجه ارایه شده است. در فصل دوم فلسفه وجودی مفهوم بودجه و اصول بودجه بیان شده است. در فصل سوم نحوه تنظیم لایحه بودجه، تبصره ها و پیوست های آن بحث شده است. همچنین در فصل دهم و پنجم تنظیم اعتبارات جاری ستادی، جاری استانی، طرح های عمرانی و اعتبارات شرکت ها و مؤسسات انتفاعی دولتی بیان شده است. در فصل چهارم مراحل و نحوه بررسی و تصویب بودجه کل کشور در مجلس شورای اسلامی شرح داده شده است. در این فصل وظایف کمیسیونهای تخصصی، اصلی و تلفیق مجلس شورای اسلامی و نحوه بررسی و رسیدگی بودجه در کمیسیون ها بیان شده است. در ادامه نحوه بررسی و تصویب کلیات بودجه و تبصره های لایحه بودجه در

جلسات علنی مجلس و نقش شورای نگهبان و مجمع تشخیص مصلحت نظام در تصویب بودجه تشریح شده است. در فصل پنجم اهمیت و مراحل اجرای بودجه و نحوه ابلاغ بودجه ملی و استانی بیان شده است. در فصل ششم نظارت بر بودجه بیان شده است. در این فصل ابتدا اهمیت و اهداف نظارت بر بودجه و سپس چگونگی نظارت و کنترل قبل از اجرای بودجه، حین اجرای بودجه و بعد از اجرای بودجه تشریح شده است. فصل هفتم به طبقه بندی بودجه اختصاص یافته است که در آن انواع طبقه بندی بودجه و نحوه کدگذاری در طبقه بندی درآمدی و هزینه ها توضیح داده شده است. نهایتاً در فصل هشتم روش های پیش بینی درآمدها و هزینه ها بیان شده است. در انتهای کتاب نیز ضمایم و پیوست های مرتبط با این مباحث آورده شده است.

این کتاب با پوشش دادن فصلهای مصوب وزارت علوم تحقیقات و فناوری برای درس اصول بودجه را بر روی ریزی در ایران برای رشته های اقتصاد، مدیریت، حسابداری و سایر رشته های مرتبط مناسب می باشد. از همه اساتید، دانشجویان و خوانندگان عزیز این کتاب که با پیشنهادات و انتقادات سازنده خویش باعث بهبود و ارتقاء این اثر شوند پیشاپیش سپاسگزاریم.

مهدی صفدری

مهدی شهرکی

سیمین قادری